

Tillväxt och konjunkturer

Produktion

För att producera krävs:

- Råvaror
- Arbetskraft
- Realkapital
- ...och humankapital (mänskliga tekniska kunskaper)
- Dessa tillsammans kallas för produktionsfaktorerna

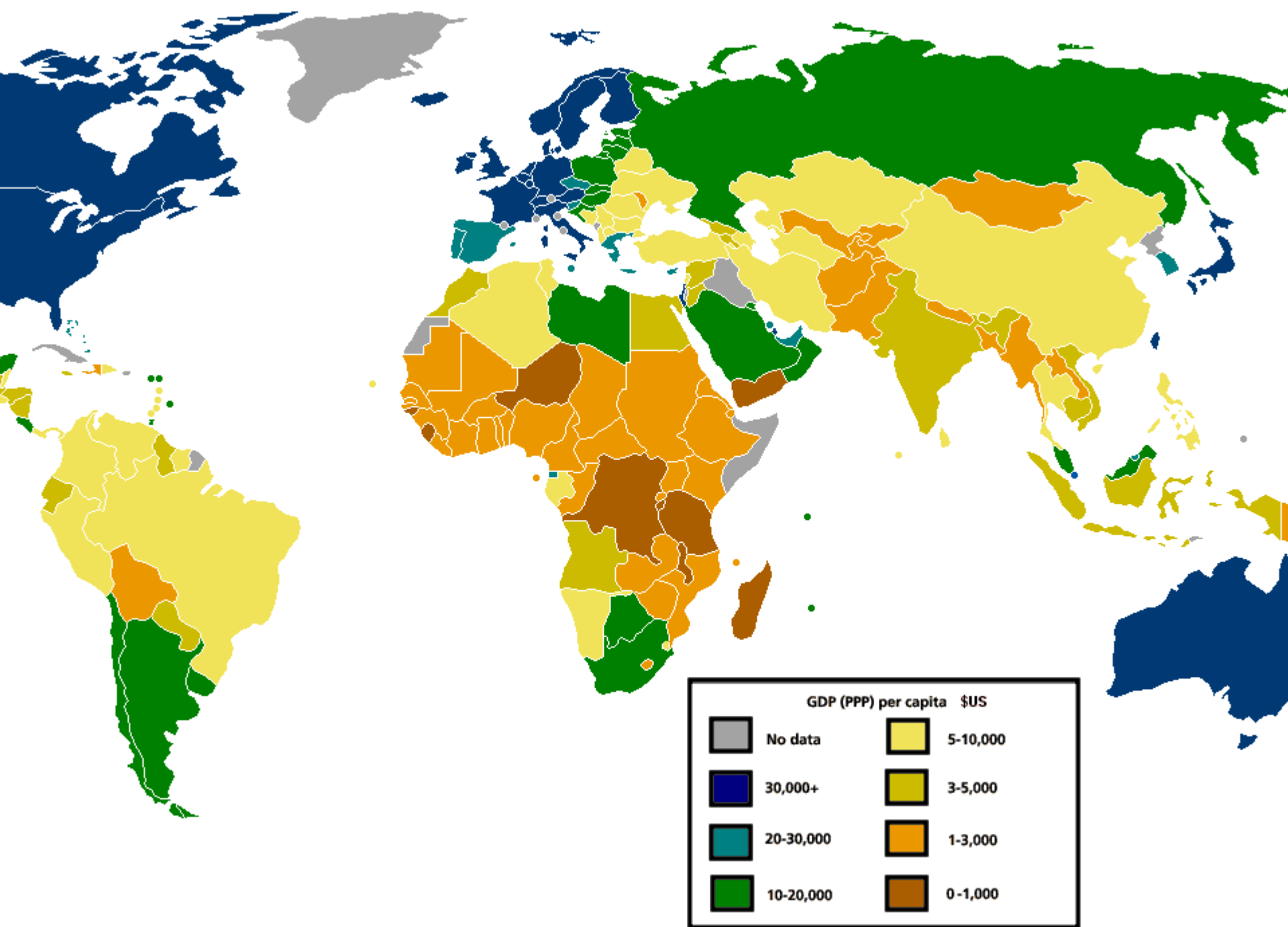
Bruttonationalprodukten

- BNP är värdet av produktionen i ett land under ett år
- Motsvarar ungefär lönerna och de vinster som görs i landet (mervärdet)
- När man jämför länders ekonomier räknar man om till BNP per person eller BNP per capita (huvud)

BNP per capita, ppp, SEK, 2009

1. Luxemburg	648 600
2. Norge	422 390
3. USA	349 579
10. Sverige	288 907
16. Finland	265 713
31. Turkiet	110 743
<i>Malawi</i>	<i>\$596 (2006)</i>

Brister med BNP som välfärdsmått

- Tar ingen hänsyn till vad som produceras: alla varor lika nyttiga. (*Tex livsviktiga mediciner vs bazookas och porr*)
- "Informell ekonomi" (svarta marknaden) ingår inte
- Fördelning beaktas ej

→ Alternativ: Human development index, HDI (medellivslängd, utbildning och BNP)

BNP 2009 + HDI och ranking (2010)

1. Luxemburg	648 600	0.852 (24)
2. Norge	422 390	0.938 (1)
3. USA	349 579	0.902 (4)
10. Sverige	288 907	0.885 (9)
16. Finland	265 713	0.871 (16)
31. Turkiet	110 743	0.679 (83)
<i>Malawi</i>	<i>\$596 (2006)</i>	<i>0.385 (155)</i>

Vad är tillväxt?

- Ökning av BNP (per capita)
- Alla vill ha tillväxt: det är så välfärd skapas!

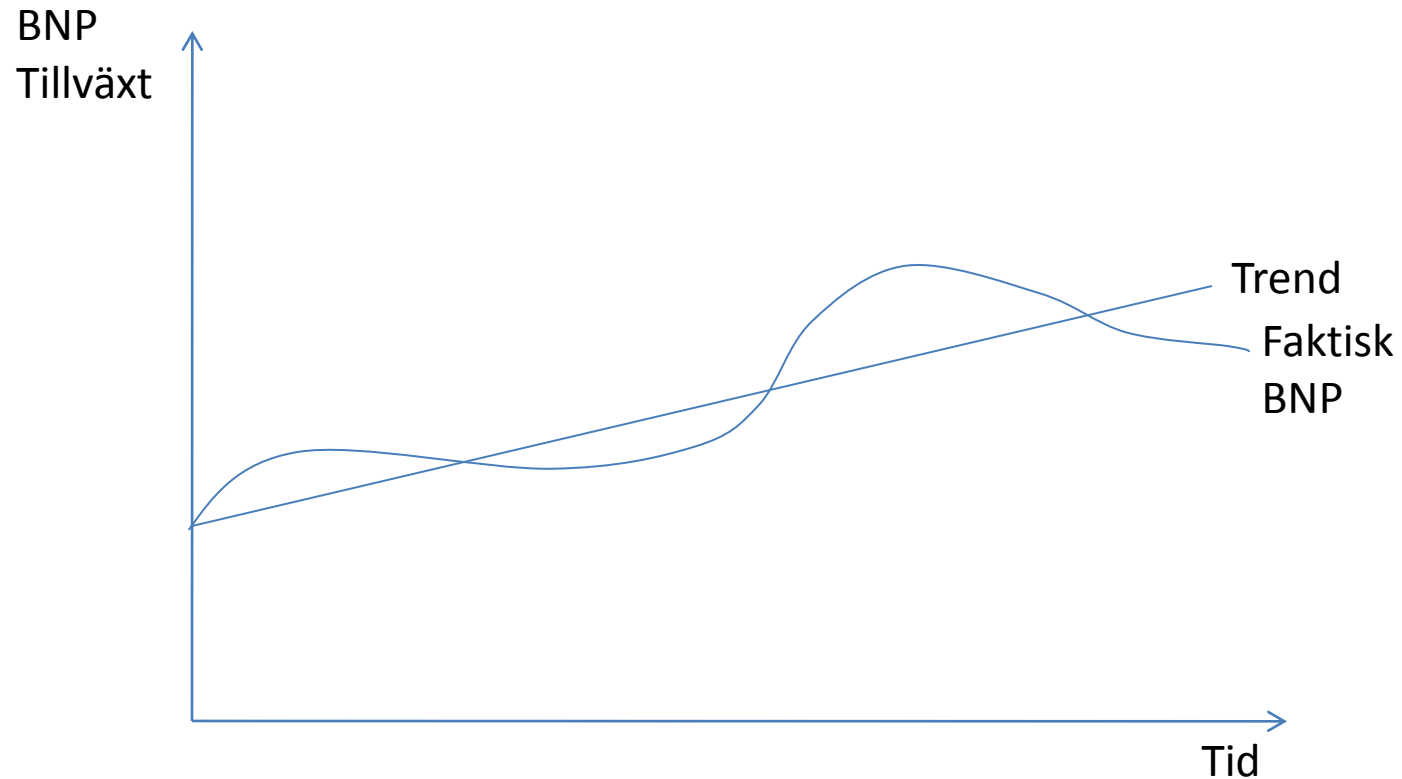

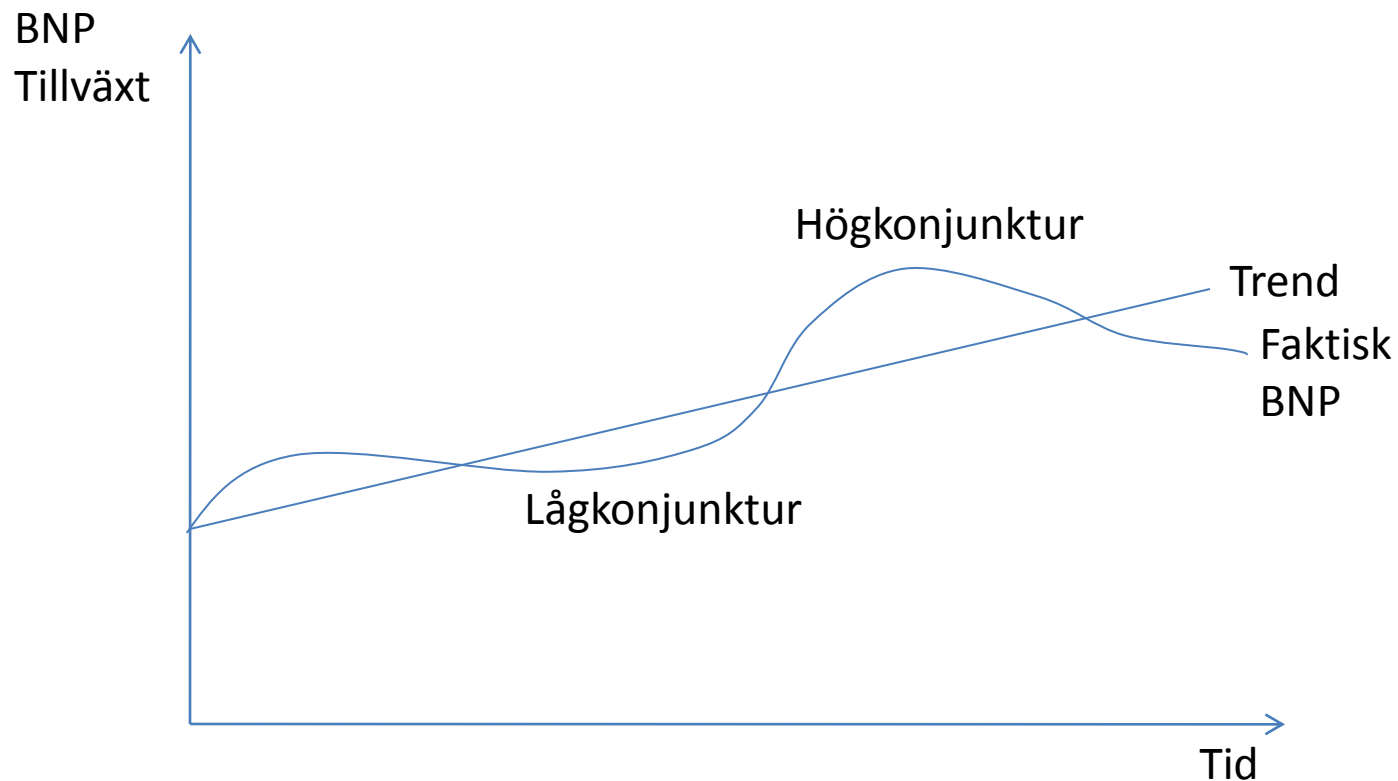
Hur uppstår tillväxt?

- BNP ökar ständigt tack vare befolkningsökningen: ju fler vi är, desto mer kan vi producera
- ...men BNP har ökat snabbare än så tack vare:
- Teknisk och vetenskaplig utveckling
- ...vilket ökat produktiviteten: en bonde med traktor kan göra så mycket mer ensam än 100 jordbruksarbetare gjorde för 100 år sedan

Tillväxt och konjunkturer

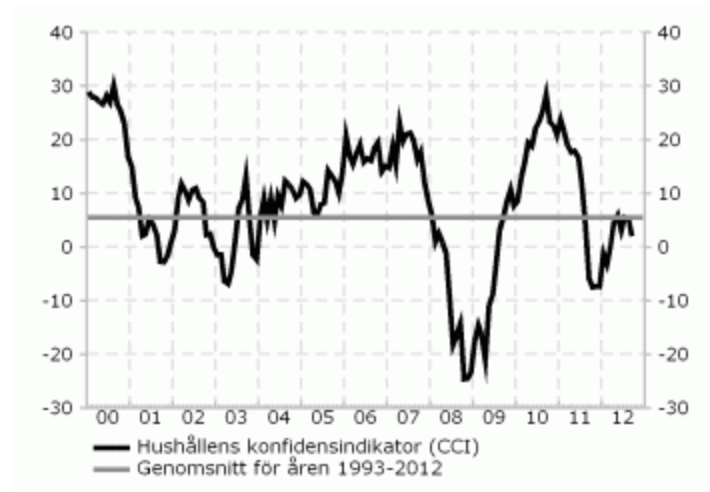
Tillväxt och konjunkturer

Tillverkningsindustrin

Hushåll (CCI)

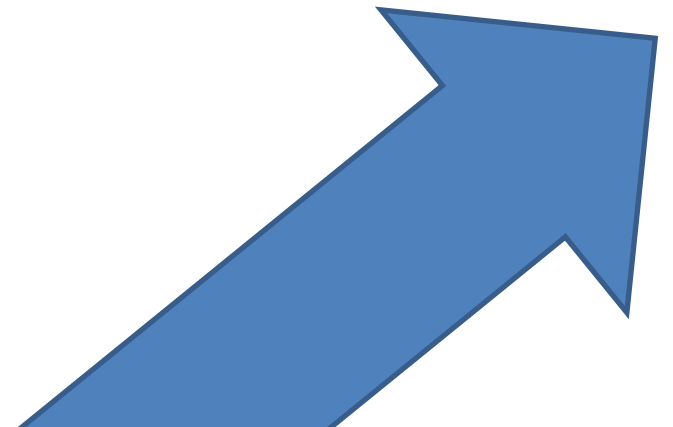
Lågkonjunktur

- Låg tillväxt, växande arbetslöshet
- Efterfrågan är mindre än vad landet kan producera, inga prishöjningar
- Lagren växer, maskiner står stilla, ännu större arbetslöshet
- Pessimism: Ingen vill investera
- **Recession:** Minskande BNP **Depression:** Kraftigt minskande BNP under en längre tid

Varför vänder konjunkturen?

- Det finns alltid en efterfrågan: när lagren är slutsålda måste man börja producera och anställa
- Fler i arbete ökar efterfrågan
- Ännu mer måste produceras, fler anställas och ekonomin är på väg upp igen

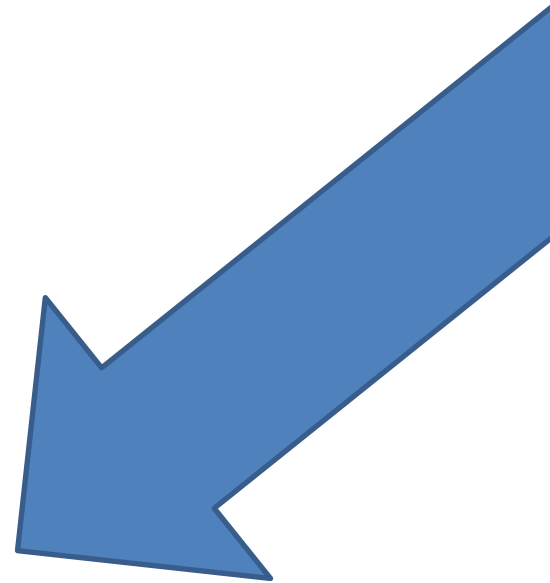
Högkonjunktur

- "Alla" har jobb och maskinerna går på högvarv
- Snabb tillväxt och optimism
- Efterfrågan är hög, företagen har fullt upp med att leverera
- Konkurrens om produktionsfaktorerna: bristen på arbetskraft pressar upp lönerna och bristen på råvaror pressar upp priset

Varför vänder konjunkturen?

- Till slut räcker inte produktionsfaktorerna till
- Mättade marknader
- Importerad lågkonjunktur

Kan man förutse konjunkturen?

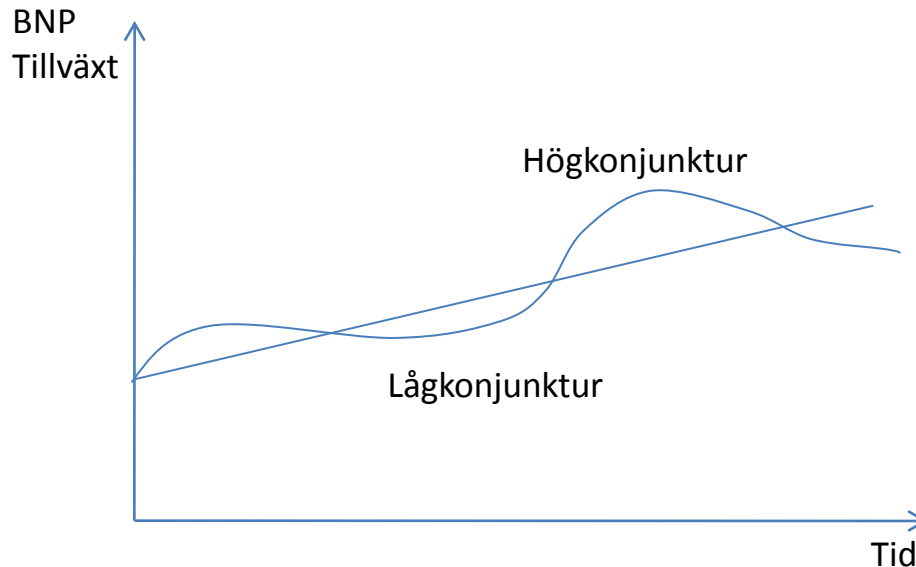
Många försöker:

- Konjunkturinstitutet: enkäter till företag, nybilsregistreringar, handelns omsättning
- Andra indikatorer: Lastbilar som passerar en given plats under en viss tid, mängden platsannonser, försäljningen av oxfilé, antalet kunder hos Pias Hudvård

Sjukdomar i konjunkturen

- Lågkonjunktur: Ju värre lågkonjunktur, desto högre **arbetslöshet** – vilket alltid förvärrar krisen
- Högkonjunktur: Ju mer överhettad ekonomin blir, desto värre riskerar **inflationen** bli

Inflation

- **Inflation** = Pengarnas värde sjunker = priserna höjs = vi betalar fler kronor för samma varor
- **Deflation** = pengarnas värde ökar
- **Stagflation** = inflation och negativ tillväxt

Orsaker till inflation

- Efterfrågeinflation - uppstår när efterfrågan pressas upp, särskilt i högkonjunktur
- Kostnadsinflation – uppstår när det är brist på arbetskraft och råvaror → löner och priser pressas upp (löne-pris-spiralen)
- Importerad inflation – prishöjningar på utländska varor ökar prisnivån i Sverige

Varför är inflation dåligt?

- Våra exportvaror blir dyrare – ingen vill ha dem (exporten är 1/3 av vår BNP!)
- De som sparar förlorar, skuldsatta vinner – det krävs sparande för att låna ut till investerare
- De som har råd att spara i t ex fastigheter klarar sig gentemot andra

Arbetslöshet

- **Strukturarbetslöshet** – finns ständigt pga människor byter jobb och matchningsproblem
- **Konjunkturarbetslöshet** – beror på minskad efterfrågan på arbetskraft pga minskad efterfrågan på varor och tjänster i lågkonjunktur
- Dela på jobben eller öka lönespridningen?